

accompanist in the solo singing class we have separated the following peculiarities of the work on a chamber vocal repertoire: the study of the poetic text as a base of a chamber vocal piece of work; working on the timbre tinge of a piano accompaniment which is caused by the fact that accompaniment of singing-romance lyrics initially presupposed a piano performing as distinguished from the baroque music and opera repertoire; work on the dynamic tinges which presupposes the creation of the balance between the volume of the singing voice sounding and a piano part, the interpretation of the dynamic tinges depends on the poetic text and a creation of an artistic image of the song and the type of voice of a singer as well; the meaning of the work on the piano entrance and a postlude in the interpretation of an artistic image is caused by the specificity of chamber vocal repertoire where in the vocal-instrumental ensemble a piano part is a full-featured member of an artistic display.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Moore G. Il pianista accompagnatore (The Unashamed Accompanist) – Analogon Edizioni – Asti – 2013 – p. 158
2. Moore G. Per canto e piano. L'interpretazione di 50 Lieder (Singer and Accompanist. The Performance of Fifty Songs) – Analogon Edizioni – Asti – 2016 – p. 316
3. Nielsen R. Le forme musicali – Bongiovanni – Bologna – 1961 – p. 326-331

4. Sanvitale F. La romanza italiana da salotto. – E.D.T. Edizioni di Torino – 2002 – p. 98-99
5. Sanvitale F. Tosti. – E.D.T. Edizioni di Torino – 1991 – pp. 134-136

REFERENCES

1. Moore, G., (2013). Il pianista accompagnatore (The Unashamed Accompanist). [The piano accompanist (The Unashamed Accompanist)], – Analogon Edizioni – Asti.
2. Moore, G. (2016.) Per canto e piano. L'interpretazione di 50 Lieder. [Singer and Accompanist. The Performance of Fifty Songs], – Analogon Edizioni – Asti.
3. Nielsen, R. (1961). Le forme musicali. [The musical forms], – Bongiovanni – Bologna.
4. Sanvitale F. (2002). La romanza italiana da salotto [The italian romance]. – E.D.T. Edizioni di Torino.
5. Sanvitale F. (1991). Tosti – E.D.T. Edizioni di Torino.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

МАХІНЬКО Ірина Олександрівна – магістрантка фортепіанного факультету, Терамський Вищий Державний Інститут Музики і Танцю ім Гаetano Брага (Італія).

Наукові інтереси: музичне виховання.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

MAKHINKO Iryna Oleksandrivna – master student of Keyboard Instruments and Percussion Department, Higher State Education Institution of Musical and Dancing Studies «Gaetano Braga» of Teramo (Italy).

Circle of scientific interests: musical education.

УДК 37.01/09:02/78

САКСАГАНСЬКА Катерина Романівна – магістрант Миколаївського національного університету ім. В. О.Сухомлинського
e-mail – dzeba-ekaterina@rambler.ru

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА (В КОНТЕКСТІ ПРОЕКТУ «ВІДКРИТИЙ СВІТ»)

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Тенденції сучасного життя: стрімкий розвиток науки і техніки, запровадження новітніх технологій, інформатизація суспільства потребують від педагога якнайкращої підготовки учнів до дорослого життя.

Для школярів у сучасному суспільстві головне завдання – навчитися ефективно здобувати знання, ставити цілі та досягати їх, критично мислити, сприймати нову інформацію, ретельно її досліджувати та осмислювати, працювати в команді, навчитися спілкуватися в багатокультурному середовищі.

Отже, людуству потрібні нові знання, вміння, навички, а за період навчання

застарілими методами у школі неможливо буде передати учням той обсяг знань, що знадобиться їм протягом життя.

Першопричиною цих проблем, на нашу думку, є ті інформаційні й технологічні вибухи у сфері інформаційного забезпечення, що спровокували екстраординарне виробництво інформації, а з технологіями CD-ROM та інтернету велика обсягом інформація стала доступною для всіх охочих.

Історія сучасної освітньої практики свідчить про широке розповсюдження ІКТ. Якість переходу до сучасних моделей навчання залежить від опанування інформаційних технологій, адже саме вони, на нашу думку, відкривають доступ до

нетрадиційних джерел інформації (мультимедійних систем, конструктивістських середовищ) [11].

У епоху інформатизації (протягом ХХ – ХХІ століть) держава приділяє багато уваги проблемі запровадження та розвитку ІКТ в галузі освіти. На початку ХХІ століття людство вступило в нову стадію свого розвитку – інформаційну еру, яка характеризується виникненням нових систем інформаційних технологій і, як наслідок, нових трансформацій освіти.

Як відомо, освіта є самостійною системою і водночас стратегічним ресурсом держави, тому розвинені країни досить активно розробляють та впроваджують інформаційні технології в систему освіти.

Відповідно до проекту нового базового Закону «Про освіту» визначено 10 груп компетентностей. Однією із ключових для Нової української школи є інформаційно-цифрова компетентність, яка передбачає впевнене, і водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні. Вона включає інформаційну й медіа-грамотність, основи програмування, алгоритмічне вміння мислення, працювати з базами даних, навички безпеки в Інтернеті та кібербезпеці, розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальну власність тощо) [9].

Аналіз основних досліджень і публікацій. Зарубіжний досвід, а також напрацювання українських науковців, методистів і вчителів, що активно впроваджують ІКТ на уроках музичного мистецтва Л. Аристова, Е. Василенко, С. Зуєв, Л. Масол, Н. Новикова, Л. Столярчук, Т. Турчин, О. Чайковської, В. Штепа засвідчують, що інформаційно-комунікаційні та мультимедійні технології у рамках шкільної музичної освіти можна використовувати з метою пояснення нового матеріалу; контролю знань учнів; пошукової роботи під час вивчення народної творчості, української музичної культури, творчості композиторів світу; організації пізнавального дозвілля учнів; розвитку творчої активності учнів, їхніх навичок роботи з програмним забезпеченням та публічного представлення результатів своєї діяльності; оформлення результатів роботи у вигляді різних проектів за певними темами.

Мета статті – розкрити переваги використання інформаційно-комунікаційних технологій в контексті проекту «Відкритий світ» на уроках музичного мистецтва як засобу активізації пізнавальної діяльності школярів, визначити форми та методи використання ІКТ учителем музичного мистецтва, переваги його впровадження в різні етапи навчального

процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Головною метою комп'ютеризації освіти на уроках музичного мистецтва є вдосконалення навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах, проєктування інноваційних методик навчання, наповнення їх новим інформаційним змістом, створення навчального інформаційного середовища, що активізує розвиток інтелектуальних можливостей учнів.

Комп'ютер у навчальній діяльності використовується у двох функціях: як об'єкт вивчення і як засіб навчання. У першому випадку метою його використання є досягнення загальної комп'ютерної грамотності, формування інформаційної культури учнів; у другому – підвищення ефективності навчання завдяки впровадженню інформаційних технологій і комп'ютерної техніки.

Використання комп'ютера в процесі навчання на уроках музичного мистецтва сприяє досягненню таких цілей: зміні обсягу і змісту навчального матеріалу; поглибленню предметної сфери шляхом моделювання, імітації явищ, процесів за допомогою діалогової взаємодії, компресії інформації; розвитку логічного, наочно-образного мислення учнів, формуванню їхніх вербально-комунікативних і практичних умінь; варіативності у виборі видів навчальної діяльності і способів подання навчального матеріалу; розширенню сфери самостійної роботи з елементами дослідницької діяльності [10].

Уроки, на яких учитель використовує інформаційно-комунікаційні технології, своєю методикою викладання відрізняються від традиційних [3; 4]. Тому при використанні аудіовізуальних засобів навчання педагог повинен дотримуватися певних правил: належно підготувати учнівську аудиторію до сприйняття нового матеріалу; передбачити форму перегляду і обговорення відеоматеріалів (індивідуальну, групову чи колективну); визначити рівень допомоги слабким; використовувати під час заняття інші засоби навчання; поєднувати аудіовізуальні засоби з підручником та іншими навчальними засобами. Перед переглядом фрагменту відео треба перед аудиторією поставити певне проблемне питання. При цьому такий перегляд повинен тривати 5-10 хвилин уроку, передбачаючи зміну навчальної діяльності. Порушення може призвести до перенапруження зорового та слухового аналізаторів, а це може спричинити зниження працездатності учнів.

Якість та міцність засвоєння навчального матеріалу учнем залежить не тільки від

об'єктивних факторів (змісту й структури матеріалу, використання різних форм і методів навчання, часу навчання), але й від суб'єктивного відношення учня до даного навчального матеріалу й навчання в цілому. Використання ІКТ на уроках музичного мистецтва дає можливість, впливати на мотиваційну сферу школяра, викликати інтерес у учнів, як за рахунок використання самого комп'ютера, так і можливостей сприйняття, перетворення та подачі інформації [7].

Інформатизація істотно вплинула на процес використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках музичного мистецтва [4]. Вона дає змогу інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість сприйняття, розуміння та глибину засвоєння величезних масивів знань і підвищити музичну культуру дітей.

«Відкритий світ» – національний проект в Україні, яким передбачено створення інформаційно-комунікаційної освітньої мережі національного рівня шляхом безкоштовного постачання в школи країни сучасного обладнання та створення єдиного освітнього інтернет-порталу для вчителів, школярів та їхніх батьків. Мета проекту – подолання освітньої нерівності і забезпечення високих освітніх стандартів по всій території України.

У першому півріччі 2013 року проект перейшов у стадію практичної реалізації. У квітні 2013 року у 54-х школах України розпочався перший етап реалізації «Національного проекту «Відкритий світ». Проект реалізовувався в усіх 25 областях України, зокрема у Херсонській загальноосвітній школі I-II ступенів №14.

У межах першого етапу проекту тестувалось 4 типи учнівського обладнання: нетбук Classmate PC; планшет Apple iPad2, планшет GoClever, планшет ZnuPad.

На уроках музичного мистецтва ми використовували мультимедійні навчальні програми з музичного мистецтва, електронні музичні енциклопедії, сучасні універсальні енциклопедії, ресурси глобальної мережі Інтернет, персональний блог, складання проекту, електронні презентації за допомогою PowerPoint, ігрові елементи роботи на мультимедійній дошці, створені на базі сайту LearningApps.org.

Працюючи над розвитком творчих здібностей учнів працювали з різними методами, що є актуальними в системі мистецької освіти: метод розповіді та бесіди, метод наочності, ігровий метод, метод порівняння і зіставлення, метод узагальнення, метод «емоційного заряду», метод художньо-педагогічної драматургії, метод забігання наперед і повернення до вивченого матеріалу.

Метод проектів застосовується на етапах

уведення в тему (переважно інформаційний тип), розкриття основного змісту теми (дослідницький та інформаційний типи), під час узагальнення теми (ігровий або художньо-творчий типи) [6].

Практика довела, що елементи ІКТ можна застосовувати при проведенні майже всіх типів уроків музичного мистецтва. Під час проектування уроків засвоєння нових знань використовуємо різноманітні мультимедійні види (в залежності від віку учнів): складання проекту, ігрові елементи роботи на мультимедійній дошці, динамічні таблиці. Ці види вправ допомагають учням зрозуміти процес «народження» і функціонування правила: потрібні елементи з'являються і зникають, рухаються, збільшуються, переміщуються; іноді для створення бажаного ефекту застосовується звукове оформлення, анімаційні вставки тощо. Матеріал підбираємо з орієнтацією на асоціативне, образне мислення учнів, що дає змогу швидко запам'ятати та якісно застосувати набуті знання.

На думку Л. Аристової, «драматургія уроку музичного мистецтва припускає наявність яскравого кульмінаційного моменту, який нерідко виникає завдяки синтезу мистецтв. Викладання предмета не може обійтися без звучання музики, літературних текстів, без великого об'єму ілюстративних матеріалів різного характеру, до яких відносяться: репродукції картин, мистецькі альбоми, відеофільми, аудіо записи тощо» [2, с. 17].

На уроках музичного мистецтва з метою зацікавлення учнів музичним твором, наприклад, балетами П. І. Чайковського – «Лускунчик», «Лебедине озеро», «Спляча красуня»; «Дитячим альбомом»; операми М. Лисенка «Гарас Бульба», «Наталка Полтавка», дитячою оперою «Жоза-дереза»; симфонічною казкою «Петрик і Вовк» С.Прокоф'єва та іншими, дуже ефективним є перегляд відеоматеріалів до них, створених як фахівцями, так і звичайними людьми. З тою ж метою використовуємо записи телепередач про творчість композиторів, що вивчаються у шкільному курсі музичного мистецтва, наприклад, М. Лисенка, К. Стеценка, Я. Степового, М. Леонтовича, П. Чайковського, Е. Гріга, Л. Бетховена, В. Моцарта та багатьох інших.

На уроках засвоєння вмінь і навичок широко застосовуємо на різних етапах уроку інтерактивні – мультимедійні навчальні блоки, створені на базі сайту LearningApps.org, які допомагають зробити урок цікавим і перевірити знання дітей. Наприклад, такі ігри, як «Відгадай мелодію», «Музична вікторина», запитання-відповідь, знайди пару, знавці мистецтва, текст з помилками, знайди зайвого

та багато інших. Особливо цікавими стали такі вправи після того, як кожен учень завдяки наявності у школі вільного доступу до Інтернету, може перевірити свої знання за словниковою базою, подивитися, під час роботи з текстами на планшетах, лексичне значення незнайомого слова за тлумачним словником сайту «Словники України» on-line.

Застосування на уроках музичного мистецтва узагальнення та систематизації знань під час роботи з нетбуками комп'ютерних тестів і діагностичних комплексів дає змогу за короткий час отримувати об'єктивну картину рівня засвоєння матеріалу, що вивчається, і своєчасно його скорегувати. При цьому є можливість вибору рівня складності завдання для конкретного учня.

Для учня важливо те, що відразу після виконання тесту (коли ця інформація ще не втратила своєї актуальності) він отримує об'єктивний результат із зазначенням помилок, що неможливо, наприклад, під час усного опитування.

Підготовці та проведенню уроків музичного мистецтва сприяють пакет MicrosoftOffice, який включає в себе, окрім відомого всім текстового процесора Word, ще й систему баз даних Access і електронні презентації PowerPoint [8]. З досвіду роботи зазначимо, що система баз даних передбачає велику роботу з підготовки до уроку, але в результаті можна отримати ефективну й універсальну систему навчання та перевірки знань. Електронні презентації дають можливість учителю за мінімальної підготовки й незначних витрат часу підготувати наочність до уроку. Уроки, створені за допомогою PowerPoint, видовищні й ефективні в роботі з інформацією [5].

Активним помічником учителя стає персональний блог, на якому розміщуються презентації, буклети, плакати, фото, відео, аудіо, тести, опорні конспекти, електронні таблиці, міні-підручники, які вимагають опрацювання учнями.

Позитивні аспектами впровадження учительських блогів є доступність і прозорість діяльності учня, швидкість інформування учня і його батьків, збір та зберігання усіх даних в одному місці, середовище для обміну досвідом і навчання учнів, прозорість діяльності вчителя, організація спільної роботи, участі в проєктах тощо.

Застосування блогів в освіті надають низку переваг у діяльності вчителя: вчитель має доступ до своїх матеріалів і документів будь-де і будь-коли; під час роботи з планшетами та ноутбуками з'являється можливість використання тестових завдань, файлів безпосередньо з інтернету, без додаткового завантаження; принципово нові можливості для

організації досліджень, проєктної діяльності та адаптації навчального матеріалу до реального життя; принципово нові можливості передачі знань: он-лайн уроки, вебінари, інтегровані практичні заняття, он-лайн комунікація з учнями інших шкіл міста.

Професійна діяльність не обмежується лише уроками, власні педагогічні ідеї реалізуємо також у позаурочній роботі. Це дає змогу формувати ключові та предметні компетентності учнів, розвивати їхні творчі здібності. Важливу роль у цій роботі також відіграє використання ІКТ (створення творчих робіт через Інтернет-ресурси).

Результативність роботи простягається в тому, що учні охоче виконують творчі, презентаційні роботи; успішно опановують навчальні програми відповідно до вимог Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти; самостійно використовують Інтернет-ресурси.

Водночас існують недоліки та труднощі в застосуванні ІКТ:

- потреба у великому обсязі часу для підготовки вчителя до уроку, на якому використовуються комп'ютер;
- недостатня комп'ютерна грамотність;
- не відведено час для дослідження можливостей Інтернету у робочому графіку вчителів;
- існує ймовірність, що, захопившись застосуванням ІКТ на уроках, педагог перейде від розвивального навчання до навчання за наочно-ілюстративним методом;
- при недостатній мотивації до роботи учні часто відволікаються на ігри.

Загальновідомо, що організм дитини, який постійно перебуває у стані росту і розвитку, дуже чутливий до впливу будь-яких чинників навколишнього середовища, зокрема й шкільного.

Уведення до навчального процесу такого технічного засобу, як персональний комп'ютер, потребує комплексної гігієнічної і психо-педагогічної оцінки в аспекті можливого негативного впливу на здоров'я учнів під час їхньої роботи в кабінетах комп'ютерної техніки.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Використання ІКТ на уроках музичного мистецтва в контексті проєкту «Відкритий світ» доводить, що комп'ютер, – не тільки потужне джерело інформації, а й дієвий засіб активізації пізнавальної діяльності, розвитку творчого, інтелектуального потенціалу школярів, вільний простір для спілкування, широке поле для розвитку вмінь науково-дослідницької діяльності, а отже – результативний засіб формування компетентної особистості, громадянина сучасного інформаційного суспільства.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Аристова Л. С. Інноваційні ідеї викладання музичного мистецтва в початковій і середній школі // Розвиток творчого потенціалу учнів загальноосвітніх навчальних закладів у системі поліхудожнього виховання. Матеріали II Міжнародної школи методичного досвіду. – Миколаїв. – 2013 – С. 65–71.
2. Аристова Л. С. Використання відеоматеріалів на уроках художньої культури / Навчально-методичний посібник / Л. С. Аристова. – Миколаїв. – 2011 – 322 с.
3. Василенко Е. В. Шляхи застосування комп'ютерних технологій на уроках музичного мистецтва / Е. В. Василенко // Мистецтво в школі. – 2010. – №1 – С. 3–5.
4. Зуєв С. П. Впровадження комп'ютерних технологій у музичну освіту // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2010. – №3 – С. 5–8.
5. Костриба Л. О. Створення мультимедійних програмно-педагогічних систем навчання засобами Power Point / Л. О. Костриба // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2008. – №4. – С. 33–36.
6. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посібник для вчителів / Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Е. В. Белкіна, О. В. Калініченко, І. В. Руденко. – Харків.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – С. 97–103.
7. Машбиц Е. І. Психолого-педагогічні проблеми комп'ютеризації навчання / Е. І. Машбиц. – М.: Педагогіка, 1998. – С. 192–198.
8. Новикова Н. Комп'ютерна презентація на уроках музики / Н. Новикова // Мистецтво та освіта. – 2010. – №3. – С. 25–29.
9. Проект Закону України «Про освіту» № 3491-д від 04.04.2016 – С. 13. Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/gromadske-obgovorennya-zakonoproektu-%C2%ABpro-osvitu%C2%BB.html>. Proekt Zakonu Ukrainy «Pro osvitu» №3491-d vid 04.04.2016 – С. 13.
10. Турчин Т. Інформаційно-комп'ютерні технології на уроках музики в початковій школі / Т. Турчин // Рідна школа. – 2012. – № 1/2. – С. 39–43.
11. Чайковська О. Комп'ютерні технології в практиці музичного навчання загальноосвітньої школи / О. Чайковська // Рідна школа. – 2004. – № 10. – С. 25–28.

REFERENCES

1. Aristova, L. S. (2013). *Innovacijni ideyi vykladannya muzychnogo mystecztva v pochatkovij i serednij shkoli* [Innovative ideas of teaching music in the elementary and secondary schools]. Nikolaev.
2. Aristova, L. S. (2011). *Vykorystannya videomaterialiv na urokakh khudozhnoyi kultury. Navchalno-metodychnyy posibnyk*. [Use of video materials at the lessons of artistic culture. Educational-

methodical manual]. Nikolaev.

3. Vasilenko, E. V. (2010). *Shlyakhy zastosuvannya kompyuternykh tekhnolohiy na urokakh muzychnoho mystetstva*. [Ways of using computer technology in the classroom music art]. Art in school.
4. Zuev, S. P. (2010). *Vprovadzhennya kompyuternykh tekhnolohiy u muzychnu osvitu*. [Introduction of computer technologies in musical education]. Pedagogical Sciences: theory, history, innovative technology.
5. Kostuba, L. A. (2008). *Stvorennya multymediynykh prohramno-pedahohichnykh system navchannya zasobamy Power Point*. [Multimedia software and teaching training in Power Point]. Computer at school and family.
6. Masol, L. M. (2006). *Metodyka navchannya mystetstva u pochatkoviy shkoli: posibnyk dlya vchyteliv*. [Methods of teaching art in the elementary school: a Handbook for teachers]. Kyiv: Vid-vo «Ranok».
7. Mashbits, E. S. (1998). *Psyholoho-pedahohichni problemy kompyuteryzatsiyi navchannya* [Psychological-pedagogical problems of computerization of education]. Moscow: Pedagogy.
8. Novikova, N. (2010). *Kompyuterna prezentatsiya na urokakh muzyky*. [Computer presentation on music lessons]. Art and education.
9. *Proekt Zakonu Ukrainy «Pro osvitu» №3491-d vid (2016)*. [The draft law of Ukraine «About education» Ukraine]. Retrieved from: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/gromadske-obgovorennya-zakonoproektu-%C2%ABpro-osvitu%C2%BB.html>.
10. Turchin, T. (2012). *Informatsiyno-kompyuterni tekhnolohiyi na urokakh muzyky v pochatkoviy shkoli*. [Information-computer technologies at music lessons in primary school]. Native school.
11. Chaykovskaya, E. (2004). *Kompyuterni tekhnolohiyi v praktytsi muzychnoho navchannya zahalnoosvitnoyi shkoly*. [Computer technology in the practice of music education of comprehensive schools]. Native school.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

САКСАГАНСЬКА Катерина Романівна – магістрант Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського.

Наукові інтереси: методика музичного виховання учнів ЗНЗ, використання ІКТ на уроках музичного мистецтва.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SAKSAGANSKA Ekaterina Romanivna – The student of the Nikolaev national University. V. A. Sukhomlinsky.

Circle of scientific interests: methods of music education school students, use of ICT in the classroom music.